

Hlas Nového Mesta

ROČNÍK XXVIII. ČASOPIS OBYVATEĽOV MESTSKEJ ČASTI BRATISLAVA-NOVÉ MESTO 12/2018

Dve ocenenia TIS pre Nové Mesto

Chráňme naše vinohrady dostatočne?

Ktoré participačné projekty budeme realizovať?

Zoznámte sa s novomestským Seniorom roka

Milí čitatelia,

v čase nadchádzajúceho adventu vám namiesto nášho obvyklého príhovoru ponúkame zamyslenie CSILic. Jozefa Kováčika, správcu Farnosti Kráľovnej rodiny na Teplickej ulici.

Čas očakávania

„Čo je hrboľaté, bude hladkou cestou, a čo je krivé, bude vyrovnané...“

Mnohým z nás sa stáva, že v tichu modlitby nachádzame v sebe niečo, čo je hrboľaté či pokrivené. Boh nám nehovorí: „Otvor sa mi a všetky problémy zmiznú.“ Neradí, aby sme si nasadili ružové okuliare. On nám hovorí: „Otvor sa mi a uvidíš, čo si doteraz nevidel alebo nechcel vidieť. Uvidíš, že všetky problémy a starosti, spolu so šťastím a radostami, majú zmysel. Ja sám ti dám na to silu.“

Spomínam si na príbeh malého chlapca, ktorý uvidel na parkovisku krásne červené Ferrari. Ako tak okolo neho chodil a obzeral si ho, prišiel k autu jeho majiteľ. „Páči sa ti?“ Chlapec odpovedal: „Páči, muselo vás stáť veľa peňazí...“ „Ale kdeže, mám brata v Amerike, dobre zarába. On mi ho daroval.“ Chlapec sa zamyslel a potom smutne povedal: „Keby som aj ja...“ „Chcel by si mať aj ty takého brata, však?“ prerušil ho majiteľ auta. „Nie,“ odpovedal chlapec. „Keby som mohol, tiež by som daroval môjmu bratovi také auto! Viete, on je pripútaný na invalidný vozík a keby mal také auto, mohol by chodiť, kam by len chcel...“

Jeden zo svätcov povedal: „Ponúkam ti svoju pravicu a ty ju môžeš odmietnuť. Vtedy ti ponúknem svoju ľavú ruku a ty ma môžeš po nej udrieť. Ale ešte vždy mi zostane moje srdce, ktorým ňa môžem milovať...“ Chcieť niekomu pomôcť či tú pomoc od niekoho čakať znamená prijať riziko odmietnutia, ale i nádej, že niekomu pomôžem, aby jeho i moja cesta mohla byť urovnaná.

Boh prichádza a prosí o naše prijatie. Nie v bájkach a legendách. V 15. roku vlády cisára Tiberia zaznel pri rieke Jordán hlas Boha – hlas, ktorý poslal Jána Krstiteľa ohlásiť, že prichádza ten, na ktorého už storočia čakajú všetci synovia Izraela. „Choď a povedz im, aby pripravili cestu Pánovi...“

Jozef Kováčik

Z obsahu čísla:

Právna poradňa pomohla 1 500 klientom str. 4

Vydarený galakonzert potešil seniorov str. 7

Kto sa stal Seniorom roka 2018? str. 8

O neznámej tvári Jána Smreka str. 12

V 99-ich rokoch je na čo spomínať str. 16

Sedem NAI z pohľadu umelcov str. 18

Obálka:

„Ešte sviečka a oči zažiaria ako živé. Moja tekvička bude najkrajšia!“

Snímka Jana Plevová

Vydáva Mestská časť Bratislava-Nové Mesto,
IČO: 00603317
Adresa: Miestny úrad Bratislava-Nové Mesto,
Junácka 1, 832 91 Bratislava,
tel.: 02/4925 3136, redakcia: hlas@banm.sk,
inzercia: tlac@banm.sk, www.banm.sk/casopis/
Mesačník, dátum vydania 30. 11. 2018,
obyvateľom mestskej časti sa distribuuje bezplatne.

Redakčná rada:

Predseda: Mgr. Rudolf Kusý,

šéfredaktor: Ing. Marek Líška,

členovia: MUDr. Jozef Dubravický,

JUDr. Tomáš Korček, Ing. arch. Peter Vaškovič,

Ing. Jana Škutková, Mgr. Marek Tettinger,

tajomník: Mgr. Ján Borčín.

Jazyková úprava: Hana Čiefová.

Grafická úprava: Martin Lovás.

Tlač: UltraPrint, s. r. o. Náklad: 24 200 výtlačkov.

Číslo 12/2018.

ISSN 1339-7990. EV 3920/09.

Prvé zaznie duo medu a cesnaku

Blíži sa večer, aký je za celý rok len jeden jediný. Tradícia mu predpisuje štedrosť na mnoho spôsobov, predovšetkým na lásku medzi blízkymi. Lebo z tej napokon vyrastajú výhonky štedrosti prejavene pri príprave slávnostnej večere, výzdobe vianočného stromčeka i opatrení nádielky pod ním. Prvým akordom prestretého stola po úvodných rituáloch býva u nás oblátka s medom, cesnakom, niekde i s orechmi. Posolstvo nesie nielen v častých náboženských motívoch na oblátke, ale najmä v tom, čo k nej podávame. Medom a cesnakom pripomína, čo nám zabezpečí dobré zdravie v nepriaznivom chladnom období. Inak povedané, že príroda sa o nás dokáže postarať vlastnými silami i v zime a urobí to rada, len by sme jej pri výbere našich potravín mali aspoň trochu vychádzať v ústrety.

Starostom sa stal opäť Rudolf Kusý

Starostom bratislavského Nového Mesta bude aj najbližšie štyri roky Rudolf Kusý. Rozhodli o tom občania v komunálnych voľbách, ktoré sa konali 10. novembra 2018. Rudolf Kusý kandidoval ako nezávislý a získal 9 011 hlasov voličov. Volebná účasť v Novom Meste dosiahla 43,11 percent – voliť prišlo takmer 16-tisíc Novomešťanov.

Tí si okrem starostu zvolili aj 25 poslancov miestneho zastupiteľstva, medzi ktorými majú prevahu nezávislí kandidáti. Do mestského zastupiteľstva, v ktorom bude mať Nové Mesto štyri kreslá, sa dostali Jakub Mrva, Tomáš Korček, Martin Vlačiky a Katarína Augustinič.

ZVOLENÍ POSLANCI MIESTNEHO ZASTUPITEĽSTVA PODĽA OBVODOV

Volebný obvod 1	Počet hlasov	Kandidoval za:	Volebný obvod 3	Počet hlasov	Kandidoval za:
Tomáš Korček, JUDr.	1735	nezávislý kandidát	Jakub Mrva, Ing.	2242	Spolu - občianska demokracia, Progresívne Slovensko
Libor Gašpírik, Ing	1649	nezávislý kandidát	Martin Vlačiky, Mgr., Ph.D.	1995	nezávislý kandidát
Andrej Balga, MBA	1454	nezávislý kandidát	Edita Pfundtner, Mgr.	1529	nezávislá kandidátka
Branislav Filipovič	1385	nezávislý kandidát	Darina Timková, Mgr.	1444	nezávislá kandidátka
Pavol Dubček, MUDr.	1047	Strana zelených Slovenska (SZS)	Vladimír Volf	1266	nezávislý kandidát
Volebný obvod 2	Počet hlasov	Kandidoval za:	Juraj Petrovič, Mgr.	1186	koalícia*
Vladimír Mikuš, Mgr.	1888	nezávislý kandidát	Volebný obvod 4	Počet hlasov	Kandidoval za:
Katarína Augustinič, Ing.	1845	nezávislá kandidátka	Richard Mikulec, JUDr.	2050	nezávislý kandidát
Marianna Mašátová Haliaková, Mgr.	1524	koalícia*	Silvia Švecová, Ing., PhD.	1883	nezávislá kandidátka
Pavol Troiak, Ing.	1487	Spolu - občianska demokracia, Progresívne Slovensko	Katarína Šebejová, Ing., PhD.	1757	nezávislá kandidátka
Peter Vaškovič, Ing. arch.	1453	nezávislý kandidát	Stanislav Winkler, Ing.	1683	nezávislý kandidát
Pavol Galamboš, Ing.	1225	koalícia*	Andrej Árva, Ing.	1657	koalícia*
Roman Štamborský	1165	nezávislý kandidát	Peter Weiss	1630	nezávislý kandidát
			Martin Lovich	1275	nezávislý kandidát

*Koalícia pozostáva zo strán Sloboda a Solidarita, Občianjní ľudia a nezávislé osobnosti (OLANO), Sme rodina - Boris Kollár, Kresťanskodemokratické hnutie, Občianska konzervatívna strana, Nova, Zmena zdola, Demokratická únia Slovenska

Nové Mesto bodovalo v rebríčkoch Transparency International Slovensko

Najtransparentnejšie v Bratislave a druhé na Slovensku!

Druhé miesto pre Nové Mesto v hodnotení transparentnosti miest na Slovensku a prvá priečka v rámci Bratislavy a Bratislavského kraja. Taký je výsledok z najnovšieho rebríčka transparentnosti samospráv, ktorý zverejnila mimovládna organizácia Transparency International Slovensko (TIS). Naša mestská časť si tým vylepšila pozíciu z roku 2016, keď skončila na 4. priečke. Pritom ešte v roku 2010 bola až na 42. mieste.

„V Novom Meste sa dlhodobo snažíme

držať hesla: Zverejníme všetko, čo sa dá, a nie len to, čo musíme. Mám z tohto výsledku veľkú radosť. O to viac, že je za ním osem rokov tvrdej práce a desiatky konkrétnych krokov,“ povedal starosta Rudolf Kusý.

Analytici hodnotili sto najväčších miest na Slovensku. „Okrem zvyšujúcej sa otvorenosti je dobrou správou i to, že TIS mohla po prvý raz udeliť najvyšší rating transparentnosti A+, ktorý získali za prekonanie hranice 85 % dve samosprávy,“ povedal analytik TIS Michal Piško.

Pokračovanie na s. 4

Dokončenie zo s. 3

Okrem prvého Vranova nad Topľou s 87 % dosiahlo rating A+ práve Nové Mesto, ktoré za ním zaostalo len o jediné percento.

Transparency International hodnotila v prípade najväčších slovenských obcí a miest viacero oblastí: prístup k informáciám, účasť verejnosti na rozhodovaní, verejné obstarávanie, rozpočet, dotácie, etiku a konflikt záujmov či územné plánovanie a stavebný úrad. Mestská časť si pred časom dala externou firmou vypracovať audit transparentnosti, na základe ktorého prijala balík konkrétnych úloh pod názvom „80 krokov pre transparentné Nové Mesto“. Cieľom projektu bolo posilnenie transparentnosti, hospodárnosti pri verejnom obstarávaní, efektívnejšie fungovanie samosprávy a zabezpečenie férového prostredia pre všetkých, ktorí so samosprávou prídu do kontaktu. Okrem množstva drob-

ných zmien spustilo Nové Mesto stránku otvorene.banm.sk, kde ľudia nájdu všetko o pridelení bytov, obsadzovaní pracovných miest, o verejných obstarávaníach úradu, predaji majetku a podobne. Nové Mesto tiež rozbehlo stránku digitálneho zastupiteľstva banm.zastupitelstvo.eu, ktoré umožňuje efektívnu kontrolu a lepšiu informovanosť verejnosti smerom k poslancom a zastupiteľstvu.

Tretie miesto pre náš časopis

Hlas Nového Mesta sú tretie najprínosnejšie noviny, ktoré vydávajú samosprávy na Slovensku. Vyplývalo to z rebríčka Transparency International Slovensko, ktorý hodnotil užitočnosť, objektivitu a verejnoprávny charakter novín v 86 najväčších slovenských mestách. V rebríčku „najviac prínosných radničných novín“ obsadil náš mesačník tretie miesto so skóre 64,29 %, prvé skončilo Ružinovské echo

a druhé noviny, ktoré vydáva samospráva v Prešove.

Index BENEFIT je porovnávacie skóre, na základe ktorého Transparency International Slovensko zostavila rebríček radničných periodík v najväčších samosprávach na Slovensku. Výsledné číslo indexu zachytáva prínos periodika v oblasti informovania občanov o politike a činnosti miestnej samosprávy a slúži na porovnanie kvality periodík navzájom. Periodiká, ktoré sa v rebríčku umiestnili na popredných miestach, hodnotí TIS ako obsahovo najprínosnejšie pre občanov. Periodiká na konci rebríčka sú najmenej prínosné, často s poškodzujúcimi vyjadreniami vedenia samosprávy na adresu názorových oponentov.

Archív Hlasu Nového Mesta v elektronickej verzii nájdete na adrese www.banm.sk/casopis/

(bor), snímka Marek Tettinger

Aby na Vianoce nikto nebol sám

Novomestskí seniori žijúci osamelo zasadnú aj tento rok k slávnostnému stolu spoločne. Starosta Rudolf Kusý ich opäť pozval na vianočné posedenie a večeru, ktorá sa uskutoční 19. decembra. Zúčastniť sa jej môžu obyvatelia našej mestskej časti, ktorí žijú v domácnosti osamelo, sú bezdetní, bez partnerov a najbližšej rodiny. O účasť treba vopred požiadať na oddelení sociálnych služieb Miestneho úradu Bratislava-Nové Mesto na Junáckej ul. č. 1. Prihlášku dostanú záujemcovia v kancelárii č. 310 na 3. poschodí

u Mgr. Anny Dáni (tel. 49 25 33 77) alebo v kancelárii č. 308, 309 v rámci úradných hodín v pondelok a v stredu od 8. do 12. h a od 13. do 17. h, v piatok od 8. do 12. h. Tu sa dozvedia aj miesto a presný čas konania posedenia. Prihlášku je potrebné podať najneskôr do 7. decembra. Tlačivo je zverejnené aj na stránke <http://www.banm.sk/> v časti Oddelenie sociálnych služieb pod názvom Prihláška na štedrú večeru pre osamelých dôchodcov.

(soc), snímka archív redakcie

Bezplatná právna poradňa pomohla už 1 500 klientom

Právna poradňa, ktorú už piaty rok prevádzkuje naša mestská časť pre svojich občanov, pomohla už jubilejnému 1 500-tému klientovi. Poradňa je otvorená dvakrát v týždni a Novomešťania ju môžu využívať bezplatne.

Najčastejšie sa chodia poradiť pri problémoch týkajúcich sa občianskeho práva (najmä vysporiadania majetku či dedičského konania), zákona o rodine (napríklad v otázke výživného) či Zákonníka práce. Bezprostredným impulzom pre vznik bezplatnej právnej poradne v roku 2013 bol nárast sťažností hlavne starších občanov z mestskej časti na ata-

ky tzv. „šmejdiv“, ktorí pod rozličnými zámkami nútili občanov uzavrieť nevýhodné a predražené obchody hlavne na spotrebný tovar, a to často pod fyzickým nátlakom, resp. sťažnosťami na poskytovanie nevýhodných finančných pôžičiek s premrštenou úrokovou sadzbou. Podľa JUDr. Františka Chamulu z právneho oddelenia Miestneho úradu Bratislava-Nové Mesto sa v oblasti ochrany spotrebiteľa situácia zlepšila: „Pomohla tomu prevencia, ale aj zmena legislatívy. Ľudia sú už ostražitejší.“ Klienti podľa neho požadujú najmä praktické vysvetlenie svojho problému, zorien-

ovanie sa v právnej veci a naznačenie správneho postupu v konkrétnej veci.

Bezplatná právna poradňa je k dispozícii občanom Nového Mesta dvakrát v týždni: v pondelok od 13. do 17. h a v stredu od 9. do 12. h. Kancelária neposkytuje poradenstvo v trestných veciach a nezastupuje klientov v konaniach na súdoch. (bor), snímka Jana Plevová

Ako si (ne)chránime vinohrady

Veľmi rád chodím relaxovať do viníc nad Bielym krížom. Moja obľúbená trasa sa začína pri križovatke ulíc Jurská/Horská, pokračuje Horskou až na Horný Slanec. Späť sa vraciam cestou, ktorá vedie ponad nový bytový komplex Malé Krasňany. Príjemný okruh dlhý približne 4 km.

Vnútro okruhu tvoria pekne upravené vinice (Ohňavy), na ktorých hospodári PD Vinohrady. Počas jednej jesennej potulky som si všimol široký pás vyklčovaného vinohradu. Podľa katastrálnej mapy ide približne o 34-árový vinohrad. Naivne som si myslel, že PD ide vysadiť nové korene. Z omylu ma vyviedol predseda družstva, ktorý mi oznámil šokujúcu správu. Na mieste bývalého vinohradu je naplánovaná cesta. Tá má spojiť Horskú ulicu v úseku Horný Slanec s novovybudovanou komunikáciou, ktorá obsluhuje bytový komplex Malé Krasňany.

Nedalo mi, pozrel som si platný územný plán mesta Bratislavy. Predmetné územie je v zmysle ÚP vedené ako stabilizované územie, funkcia 1202 – vinice. Územný plán určuje spôsob využitia funkčnej plochy 1202 – vinice nasledovne: prevládajúce využitie vinice, prípustná je krajinná a ekostabilizačná zeleň, v obmedzenom rozsahu sú prípustné zariadenia a vedenia technickej a dopravnej vybavenosti pre ob-

sluhu územia funkčnej plochy. Čiže cesta obsluhujúca vinice, nie obytný súbor!

Budovanie komunikácie súvisí s výstavbou nového obytného súboru Dolný Slanec v katastrálnom území Rača. Ide o súbor 11 budov s celkovým počtom 220 bytov, parkovacích miest je potrebných 303. Projekt vypracovala spoločnosť Vallo & Sádovský Architects.

Stavebný úrad Bratislava-Rača dokonca 2. júla 2018 rozhodol o umiestnení stavby obytný súbor Dolný Slanec č. j. 10957/19/2018/UPSP-PR. Rozhodnutie podpísal starosta Rače Mgr. Pilinský.

Prečo ma zaujíma projekt v inej mestskej časti? Horská cesta tvorí hranicu medzi MČ

Nové Mesto a Rača a stavba zasahuje i do katastrálneho územia Vinohrady (parcely č. 4469/3, 4466/2, 200, 201).

V zdôvodnení sa píše, že komunikácia dopravne odbremení Peknú cestu. To, že jej výstavba je v rozpore s platným územným plánom Bratislavy, evidentne stavebný úrad netrápi.

Vybudovanie spojnice Horská – Malokrasňanská sa stane nástrojom na ešte väčší tlak developerov na zastavanie predmetného územia a realizáciu bytového komplexu Ohňavy v k. ú. Rača, respektíve na zmenu funkčného využitia troch veľkých bývalých viníc v k. ú. Vinohrady. Ide o vinice Frankovka, Rizling a Müller, ktorých zmenu na stavebné pozemky sme ako novomestskí poslanci v roku 2014 v rámci prerokovania zmien a doplnkov ÚP hlavného mesta 04, jednoducho zamietli.

Toto všetko výrazne ovplyvní kvalitu bývania v lokalite Horný Slanec i Malé Krasňany. Salámovou metódou sa ukrája z viníc, devastuje životné prostredie, ničí nádherný krajinný prvok.

Obyvatelia Malých Krasňan už spisujú petíciu proti prepojeniu Horskej s Malokrasňanskou.

Verím, že sa pridajú i obyvatelia Horného Slanca.

Text a snímka Stanislav Winkler

Park na Ľudovom námestí opäť ožil

Mestská časť v októbri ukončila kompletnú rekonštrukciu parku na Ľudovom námestí.

„Náklady na revitalizáciu parku dosiahli 240-tisíc eur,“ informoval starosta Rudolf Kusý s tým, že mestská časť sa uchádza o prostriedky z operačného programu Kvalita životného prostredia, vďaka ktorým by z externých zdrojov mohlo byť uhradených približne 140-tisíc eur.

Podoba rekonštrukcie vzišla z diskusie s miestnymi obyvateľmi, je konzervatívna a zohľadňuje doterajší ráz parku. V parku boli osadené nové lavičky umiestnené prevažne v blízkosti fontány, doplnený je aj mobiliár v podobe odpadkových košov. Pribudlo osvetlenie, tmavý asfalt vystriedala svetlá prírodná dlažba. Keďže v blízkosti parku boli kontajnerové stojiská, ktoré boli často zdrojom neporiadku, vzniklo tu uzamykateľné stojisko so zelenou strechou a zvislou zelenou stenou obrastenou popínavými rastlinami.

Aj vzhľadom na meniace sa klimatické podmienky skončilo v posledných rokoch viacero výsadiel stromov ich vyschnutím. Preto bola v parku vymenená pôda, vysadené boli odolnejšie stromy a park je zalievajú takmer stále vďaka mikrozalievaniu. Park bol zrekonštruovaný s vodozadržnými opatreniami tak, aby voda v parku zostala a nestekala do kanalizácie a nezostala nevyužitá viac ako 48 hodín.

Zrekonštruovaná fontána v parčíku zaujme najmä večer, keď vynikne jej farebné osvetlenie. Špeciálne podlahové svietidlá budú zapustené aj do dlažby v blízkosti lavičiek. „Za posledné štyri roky je to šiesty park, ktorý sme obnovili. A zároveň pripravujeme dva ďalšie, ktoré chceme spraviť budúci rok,“ informoval starosta Rudolf Kusý.

*Marek Tettinger
Snímky Jana Škutková*

Pod'akovanie našim seniorom

V Mesiaci úcty k starším sa posedenia v kluboch niesli v slávnostnej nálade. Sprevádzali ich vystúpenia spevákov a hudobníkov z radov seniorov, vesele programy nacvičené deťmi zo škôl

a materských škôl, srdečné prípitky aj pohostenie. Starosta s poslancami navštívili každé denné centrum a pozorne si vypočuli názory staršej generácie. Veď s vekom prichádzajú aj cenné vedomosti

a skúsenosti, nad ktorými sa oplatí zamyslieť.

Jana Škutková, snímky Jana Plevová

Ako predchádzať ochoreniam, ktoré postihujú mozog

Vo svete žije takmer 47 miliónov ľudí s rôznymi formami demencie. Najčastejšou formou demencie je Alzheimerova choroba, ktorá tvorí takmer polovicu prípadov demencie. Podľa odhadu WHO sa počet pacientov každých dvadsať rokov zdvojnásobí a v roku 2050 sa odhaduje nárast počtu pacientov až na 131,5 milióna. Jedným z dôvodov je aj zvyšujúci sa vek populácie. Na Slovensku neexistujú presné štatistiky o počte pacientov, ale odhaduje sa, že Alzheimerovou chorobou trpí takmer 60 000 pacientov, o ktorých sa stará približne 150 000 opatrovateľov. Predpokladá sa, že v roku 2040 vzrastie počet pacientov až trojnásobne na 180 000.

„Nie je pravda, že zabúdanie je vo vyššom veku normálne. Veľa seniorov je aktívnych a má bystrú myseľ. Dôvodom je nielen genetika, ale aj zdravý životný štýl, primeraná fyzická a mentálna aktivita, zdravá vyvážená strava a dostatok sociálnych kontaktov, ktoré pomáhajú udržiavať mozog v dobrej kondícii,“ hovorí PaedDr. Mária Čunderlíková, podpredsedníčka Slovenskej Alzheimerovej spoločnosti.

„Pre správne fungovanie mozgu je veľmi dôležité pravidelne ho zatažovať, trénovať, ale na druhej strane nepreťažovať. Tréning pamäti nám pomáha vytvárať nové spojenia medzi neurónmi,“ dodáva neurológ doc. MUDr. Michal Minár, PhD. *„Mnohí pacienti si na začiatku ochorenia problémy nepripúšťajú alebo trpia pocitmi hanby. Veľké množstvo pacientov nie je vôbec alebo je nesprávne diagnostikované. Preto je veľmi dôležité, aby ľudia poznali prvé prejavy demencie a išli so svojím podozrením k lekárovi.“*

Väčšina chorých prežije najdlhšie obdobie ochorenia so svojou rodinou, pre ktorú to znamená veľkú záťaž. Opatrovatelia veľa krát nevedia, ako sa majú o pacienta správne starať, potrebujú poradiť, ako majú správne reagovať a uľahčiť situáciu nielen sebe, ale aj pacientovi. Práve preto vznikli publikácie Demencia a zmyslové poruchy, Zaoštréné na Alzheimerovu chorobu a Ak-

tívne proti Alzheimerovej chorobe, ktoré im pomôžu zvládnuť starostlivosť o pacienta čo najlepšie. Ochorenie sa síce nedá vyliečiť, ale ak sa správne spojí farmakologická liečba a kognitívny tréning, je predpoklad, že pacient prežije kvalitnejší život.

10 varovných príznakov Alzheimerovej choroby

- Zhoršovanie najmä krátkodobej, ale aj dlhodobej pamäti
- Ťažkosti s vykonávaním predtým známych činností
- Ťažkosti s rečou
- Dezorientácia v čase a priestore
- Zhoršený úsudok
- Problémy s abstraktným myslením
- Nesprávne umiestňovanie predmetov
- Zmeny nálady a správania
- Zmeny osobnosti – poruchy nálady, psychotické symptómy, bludy, halucinácie, poruchy spánkového rytmu
- Strata iniciatívy
- Zmeny hmotnosti, najmä chudnutie, ubúdanie svalovej hmoty, poruchy kontinencie

Tipy pre správne fungovanie mozgu

- Buďte fyzicky aktívni a pravidelne cvičte.
- Čím viac ste mentálne aktívni a trénujete svoj mozog, tým bohatšiu sieť spojení medzi neurónmi vytvárate a zároveň si budujete kognitívnu rezervu, ktorá v prípade ochorenia mozgu zabezpečí, že sa prejaví neskôr.
- Jedzte zdravú stravu bohatú na omega-3 mastné kyseliny a stredomorskú stravu.
- Dbajte na zdravie svojho srdca a ciev, zníženie tlaku a cholesterolu (vaskulárne faktory zvyšujú riziko demencie nezávisle od rizika cievnej mozgovej príhody).
- Buďte medzi ľuďmi a stretávajte sa s priateľmi.
- Myslite pozitívne a vyhýbajte sa stresu.

(vv)

Galakonzerty si držia vysoko nastavenú latku

Väčšina novomestských seniorov sa už dlho vopred teší na jesenné pozvania na kultúrne podujatia od vedenia mestskej časti. Vedia, že Mesiac úcty k starším sa u nás pripomína veľmi dôsledne. Prvá pozvánka tohto roku prišla na začiatok októbra do Radošinského naivného divadla. Blížiac sa Štefánikove životné jubileá totiž opäť oživujú úvahy o úlohe osobnosti v dejinách národa. A v jeho prípade o tom, že sa žiada najmä dosiahnuť, aby náš hrdina z pomníkov zostúpil do svojej živej podoby blízkej súčasnému človeku.

Štepkovi je človečina blízka

Stanislav Šteпка vo svojej po rokoch obnovej autorskej inscenácii Malý veľký muž na javisku RND spravil veľký krok práve týmto smerom. V esenciálnych dialógoch sledujúcich životopisné medzníky Milana Rastislava majstrovsky namiešal dobre známy „štepkovský mix“ humoru, poézie a nostalgie. Hudobná a tanečná zložka bola tentokrát azda ešte výraznejšia než inokedy vďaka spolupráci divadla so SLUK-om.

Ďalším októbrovým predstavením bola Perníková dáma na javisku Hviezdoslavovho divadla. Komédia amerického dramatika Neila Simona je inšpirovaná skutočným príbehom dvoch slávnych žien – speváčky Lisy Minelli a jej matky, oscarovej herečky Judy Garland. Sám autor označuje hru za „zmes humoru a drámy“. Divák v nej sleduje živý vzťah matky a dcéry, ktorý rokmi dozrieva nielen vďaka ich láske a pochopeniu, ale aj vďaka zmyslu pre humor, ktorým sa obe vyznačujú.

Speváci z každej generácie

Každoročný galakonzert pripadol tentokrát na 6. novembra. O udržanie tradície sa postarali osvedčené veličiny – orchester Vlada Valoviča a moderátor Štefan Skrúcaný, ktorý tentoraz menej spieval a o to viac rozprával vtipy.

Katka Ivanková je herečka, ktorá sa pohybuje vo svete šoubiznisu od svojich študentských čias. Ak si istú popularitu získala už ako finalistka TV súťaže Dievča za milión, účinkovaním v hlavnej role pôvodného slovenského muzikálu Frida/Maľovať a milovať v hudobnom divadle Teatro Wüstenrot vstúpila do povedomia

kultúrnej verejnosti priam ako hotový umelec. Nečudo, že prispela k dlhému životu tejto inscenácie. Z Fridy preniesla Katka do veľkej sály Istropolisu aj svoje temperamentné vystúpenie.

Pri uvádzaní Ostravčana Martina Chodúra nazval moderátor mladého speváka českým Tomom Jonesom... Vystupoval na koncerte ako historicky prvá Česko-Slovenská Superstar, takže je u nás dostatočne známy. Zvučným barytónom zvláda pop, džez aj šansón. Navyše, už na debutovom albume má aj vlastné skladby. Do

Temperamentná Katka Ivanková

svojho vystúpenia zaradil popri českej tvorbe a piesňach Sinatru a Robbieho Williamsa aj vlastnú pieseň Klidně plakej dál, ktorá sa v českej hitparáde držala dlhé týždne.

Skúsení a zaslúžilí

Ako „český host“ vystúpila tento rok skúsená popová speváčka a obľúbená muzikálová herečka Bára Basiková. Má za sebou roky spolupráce so skupinou Precedens, resp. jej dočasnou odnožou Basic

S Jankom Lehotským si zaspievala aj jeho dlhoročná obdivovateľka

Beat, aj obdobia so skupinou Stromboli, koncerty aj LP platne. Získala strieborného a dvakrát bronzového „Slávika“. Sólové albumy vydáva od začiatku 90. rokov a čoraz častejšie vystupuje v muzikáloch. Z muzikálu Jesus Christ Superstar zaradila do svojho programu pieseň Márie Magdalény, ktorú v ňom hrá (od r. 1994!). Okrem iného zaspievala aj najslávnejšiu pieseň z muzikálu Evita a nakoniec Čerešne Hany Hegerovej – po slovensky...

Program koncertného popoludnia uzavrel Janko Lehotský – naša živá hudobná legenda. Niekdajší líder skupiny Modus, ktorý pomáhal u nás presadiť rockový model popu, sa dlhé roky uplatňoval ako spevák aj ako skladateľ. Svojím zastretým, trochu chrapľavým tenorom sa vrátil k obľúbeným hitom Vyznanie, Dievčatá, Sklíčka... Bola to už istým spôsobom predohra k záverečnému spoločnému spevu všetkých účinkujúcich za účasti starostu mestskej časti Rudolfa Kusého i miestnych poslancov. Veď pieseň Úsmev poznajú všetci a všetci sa aj usmievali. Finále bolo teda srdečné, ako vidíte na snímke, s množstvom spontánneho potlesku...

Viera Vojtková, snímky Jana Plevová

Primátor ocenil 14 Bratislavčanov

16. októbra sa v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca uskutočnil 8. ročník slávnostného odovzdávania cien Senior roka 2018. Za mimoriadny prínos pre hlavné mesto ocenil primátor Ivo Nesrovnal 14 Bratislavčanov.

„Každý, kto zažil, ako chutí samota, vie, aké je dôležité nezostávať sám, zostať

užitočným pre seba aj pre druhých. Ocenení seniori svojím príkladom ukazujú, že solidarita a priateľstvo zostávajú v Bratislave základnými spoločenskými hodnotami,“ uviedol primátor.

Ocenenie si prevzal aj novomestský obyvateľ profesor h. c. PhDr. **Anton Uherík**, DrSc., ktorý štyridsať rokov pôsobil v Slovenskej akadémii vied. Jeho život a prácu vám priblížime v nadväzujúcom rozhovore. Herec a recitátor **Juraj Sarvaš** síce nie je priamo Novomešťan, no naši čitatelia ho dobre poznajú. Je tvorcom výnimočných poetických večerov pri sviečkach, ktoré v Dome kultúry na Kramároch režíroval viac než 160-krát.

K ďalším laureátom ceny patria hlavná rozhodkyňa a kontrolórka na najvyšších krasokorčuľarských súťažiach Felicitas Babušíková, skladateľ a hudobný redaktor Pavol Zelenay, jedna z prvých televíznych hlásateľiek Dana Herrmannová, uznávaný odborník v oblasti medicíny a záchranárstva Viliam Dobiáš, architekt Ferdinand Milučký, meteorológ Jozef Il'ko, prekladateľka Marta Ličková, za-

Anton Uherík preberá ocenenie z rúk primátora Iva Nesrovnala.

Snímka Marek Velček

kladateľ Národného bridžového centra Ivan Tatranský, predsedníčka SZČK Ružena Borzová, koncertná majsterka a pedagogička Gréta Hrdá, speváčka OZ Petržalčanka Oľga Rapavá a športový novinár Peter Buček.

Všetkým oceneným srdečne gratulujeme!

Jana Škutková

Snímka Jana Škutková

Mnohoraké záujmy Seniora roka 2018

Rozsah titulov prof. h. c. PhDr. Antona Uheríka, DrSc., napovedá, že ide o vedca s významným prínosom nielen pre Slovensko. Vyučoval na troch vysokých školách, publikoval viac než 200 vedeckých štúdií, vydal štrnásť kníh a pätnásť pripravuje do tlače. Získal Medailu SAV za dlhoročnú vedeckú prácu, Plaketu Eudovíta Štúra za zásluhy v spoločenských vedách a mnohé ďalšie ocenenia. Aj v úctyhodnom veku 88 rokov sa s entuziazmom venuje literárnej činnosti, výtvarnému umeniu i publicistike.

Pán profesor, porozprávajte sa najprv o vašom vedeckom pôsobení.

Štúdium psychológie a filozofie na Univerzite Komenského som ukončil v roku 1954 a až do odchodu do dôchodku som pracoval v Ústave experimentálnej psychológie Slovenskej akadémie vied. Zau-

jímalo ma široké spektrum oblastí. Maturoval som na strednej elektrotechnickej škole, preto som mal blízko i k technike. Už v prvých rokoch sme spolu s kolegom Vladimírom Valterom začali skúmať „elektrokožný jav“. Človek reaguje na zmenené podmienky tým, že sa mení odpor (vodi-

vosť) jeho kože. Po jedenástich rokoch výskumu som vydal knihu Bioelektrická aktivita kože, kde som ako prvý na svete komplexne spracoval tento jav. Na konkrétnych výskumoch som demonštroval užitočnosť elektrokožného javu pri sledovaní základných nervových procesov. Tie

podmieňujú dynamiku zložitých psychických funkcií a dovoľujú bližšie ich analyzovať. Kniha zaujala odborníkov v cudzine. Pozvali ma ako hosťujúceho profesora na kanadskú univerzitu do Waterloo, kde som za svoje pôsobenie získal titul profesor honoris causa.

V roku 1970 ste založili prvé a jediné pracovisko psychofyziológie u nás. Táto vedná disciplína skúma vzťahy medzi ľudským mozgom a psychikou a hľadá odpoveď na otázku, či a ako sa prebiehajúce psychické procesy odrážajú v oblasti fyziologickej, čiže v mozgu. Aké boli vaše závery?

Predovšetkým treba povedať, že toto prepojenie funguje veľmi komplikovane. Psychické vnímanie, pozornosť, myslenie – to všetko sa deje v neregistrovateľných časových dimenziách. Nie je tu priama závislosť a nie všetko sa v činnosti mozgu odrazí. Ani cez elektrickú aktivitu mozgu, ktorú dokážeme zmerať elektroencefalografom, nie je možné vidieť do ľudskej psychiky. My nevieme doteraz určiť, kde táto aktivita v mozgu vzniká!

Z tohto zistenia vyplývajú veľmi závažné skutočnosti. Vrátil som sa k nim v neskorších rokoch, keď som napísal knihu Detektor lži neexistuje. Polygraf, ktorý je ľudovo nazývaný detektorom lži, sa v kriminalistike používa desiatky rokov. Dodnes sú ním vyšetřovaní policajti, má ho vo svojej výbave aj Národný bezpečnostný úrad. Jeho použitie je však manipuláciou s človekom, výsledky takéhoto vyšetřenia nesmie súd akceptovať! Svoju knihu som daroval všetkým poslancom Národnej rady, sudcom Najvyššieho súdu, prezidentovi aj generálnemu prokurátorovi. Verím, že zvíťazí vedecký prístup a od podobných previerok sa upustí, no uvidíme, čo prinesie vývoj. Podobne ani psychodiagnostické testy osobnosti nie sú vedecky podložené, a preto nemôžu byť relevantné. Nepáči sa mi, akým smerom sa dnes psychológia uberá, prestala sa opierať o vedecké skúmanie a experimenty, pracuje na špekulatívnych riešeniach problémov.

O regulačných a kompenzačných vlastnostiach človeka som napísal svoju druhú knihu Psychofyziológické vlastnosti človeka. Pracoval som na nej 14 rokov, obsahuje okolo 1 000 citácií. Túto svoju prácu som obhájil pred odbornou komisiou a získal som za ňu najvyššiu vedeckú hodnotu doktora vied.

Spolupracovali slovenské vedecké pracoviská so zahraničím?

Samozrejme! Svoje vedecké štúdiá som publikoval najmä v časopise Studia Psy-

chologica, ktorý vydávala SAV v anglickom jazyku. Mal som živý kontakt s renomovanými psychofyziológickými pracoviskami v Paríži, Bonne, Berlíne, Hamburgu, Londýne, Toronte a New Yorku, ale rovnako aj v Sofii, Budapešti, Varšave, Moskve či Petrohrade. Zúčastnil som sa na mnohých zahraničných konferenciách a kongresoch.

Dlhé roky ste sa venovali deťom s poruchami sluchu. V čom spočívala vaša práca na tomto poli?

Moja prvá kniha vyšla v roku 1965 a zaujala riaditeľa školy pre nepočujúce deti na Hrdličkovej ulici. Prečítal si, že elektrokožný jav sa dá využiť aj pri objektívnej audiometrii, a oslovil ma, aby som sa pokúsil vyvinúť objektívnu metódu merania sluchu. Od roku 1966 som potom počas dvadsiatich rokov dvakrát do týždňa dochádzal do školy a vyšetřoval tunajších žiakov. Vytvoril som pri tom prototyp novej metódy pod názvom PEDAPS (podmieňovanie elektrodermálneho a pohybového správania) vhodnej na vyšetřenie sluchu detí už od troch rokov. S inžinierom Valterom sme skonštruovali zariadenie, ktoré som dal patentovať a dostal som zaň štátne vyznamenanie. Žiaľ, dnes sa nepoužíva ani nevyrába. Nenašli sa odborníci, ktorí by v našej práci pokračovali. Človek musí byť zapálený, doslova fanatik, nepozerať na pracovný čas. Je smutné, že si nevážime výsledky dlhoročného úsilia.

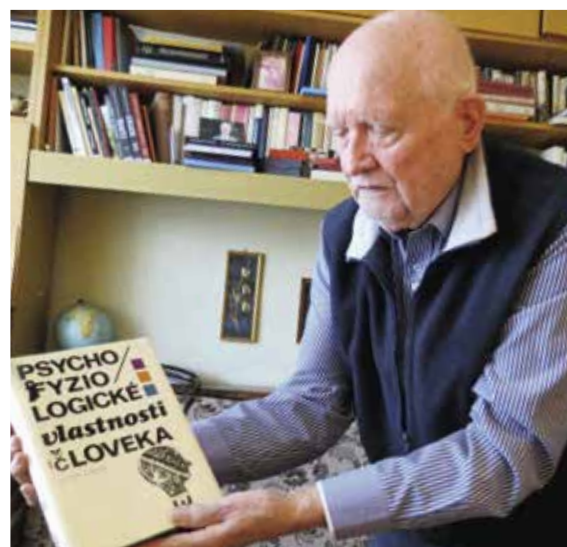
Obráťme teda list a prejdime od práce k ďalším oblastiam vášho záujmu.

Sen z mladosti o režisérskom povolání sa mi nesplnil, no po maturite som sa stal asistentom zvuku v Slovenskej filmovej tvorbe a spolupracoval som s veľkými režisérmi Pavlom Bielikom a Andrejom Lettrichom. Napísal som filmovú poviedku Homo a jeho návrat do raja šimpanzov, ktorá už bola prijatá na sfilmovanie. Žiaľ, prišla do toho okupácia v auguste 1968 a z plánovaného projektu zišlo.

Pred kariérou zvukového majstra som dal neskôr prednosť štúdiu psychológie, no so svetom filmu som nestratil kontakt. Viac než 20 rokov som pôsobil ako odborný poradca pri tvorbe filmov pre deti a mládež. Spolu s režisérmi som vyberal detských hercov a strážil, aby ich správanie vo filme bolo prirodzené.

Napísali ste rad populárno-vedeckých kníh, v ktorých sa venujete širokej škále spoločenských problémov...

Áno, som členom Klubu nezávislých spisovateľov a v poslednom období som takmer každý rok vydal jednu knihu. Čerpám zo svojich poznatkov a životnej praxe,

pozorujem dianie okolo seba a vyjadrujem názory na súčasné problémy. Komunikujem s mnohými významnými ľuďmi. Dopisujem si s Václavom Klausom, vymieňame si svoje publikácie. Súhlasím s jeho tvrdením, že aj keď nastávajú klimatické zmeny, nespôsobuje ich aktivita človeka. Takisto som euroskeptik. S mojim názorom nemusi každý súhlasiť, ale je to presvedčenie, za ktorým si stojím.

Moja posledná kniha Ľudský génius a civilizácia hovorí o otázkach, ktoré si kládli filozofi od antiky až podnes. Odkiaľ sme prišli, aké je naše poslanie na Zemi, či sa dá poznať vesmír, kto je to človek a jeho tvorivý génius... Staré civilizácie časom zanikajú a vznikajú nové, genetický potenciál vytvoriť ich však v človeku zostáva.

Často vás charakterizujú ako vedca s dušou umelca. Bolo to tak vo vašom živote vždy?

Nikto ma neučil miešať farbu, držať štetec alebo písať básne. Vzťah k umeniu som zdedil po mame, ktorá aj keď bola jednoduchá žena, mala silný vzťah ku kráse. Vždy keď som mal viac času, venoval som sa niečomu kreatívnemu, nedokážem nič nerobiť. Na povale rodičovského domu v Bojne som našiel kufrík s iniciálkami N. O. Boli v ňom farby a maliarske potreby, tie som začal používať pri tvorbe svojich obrazov. Až po rokoch som sa dočítal v novinách, že Puškinova neter Natália Oldenburgová žila v Brodzanoch, kde je v súčasnosti aj Puškinovo múzeum, a mala presne takýto kufrík. Uvedomil som si, že toto vzácné dedičstvo sa dostalo ku mne!

Ďakujem za rozhovor, pán profesor. Prajem vám dobré zdravie a veľa tvorivých síl, aby ste mohli zrealizovať ešte mnohé svoje predsavzatia.

*Zhovárala sa Jana Škutková
Snímky autorka*

Rozhodli ste o projektoch participatívneho rozpočtu. Realizovať sa budú v roku 2019

Vyhodnotením predložených návrhov sa v Novom Meste rozhodlo o víťazných projektoch participatívneho rozpočtu. Obyvatelia mestskej časti mohli opäť predložiť vlastné projekty a nakoniec rozhodnúť, ktorý z nápadov získa financovanie z rozpočtu mestskej časti.

Na verejnom zvažovaní a vo fyzickom či internetovom hlasovaní si obyvatelia vybrali spomedzi dvanástich projektov. Hlasovanie prebiehalo od 11. októbra 2018 do 22. októbra 2018 a zapojilo sa doň 1 274 hlasujúcich. Občania rozhodli, že zo sumy 40-tisíc eur vyčlenených na participatívny rozpočet bude v roku 2019 financovaných desať občianskych projektov.

*Hlasovacie urny boli k dispozícii na 27 miestach mestskej časti
Snímka Jana Plevová*

Poradie občianskych projektov

1. Recyklácia plastov
2. Náučný chodník Novomestské vinohradníctvo, Rösslerov lom a ochrana bratislavskej prírody
3. Detské ihrisko pre deti a komunitu základnej školy Riazanská
4. T3 – kultúrny prostriedok
5. Divadlo inak – Soboty pre deti v EDUdrama
6. Veda pre všetkých
7. Nová agora
8. Kvety zbližujú susedov
9. Kino Kramer
10. Adventný víkend

V hlasovaní neuspeli projekty Dobové fotografie s príbehom a Nestavanie mája.

Ako prebiehal proces prípravy a rozhodovania o projektoch participatívneho rozpočtu na rok 2019?

Aj v tomto roku sa zber podnetov začal už na jar piatimi verejnými stretnutiami v jednotlivých častiach Nového Mesta. Obyvatelia však svoje nápady mohli prihlásiť aj na ďalších verejných stretnutiach, cez internet, osobne či telefonicky až do začiatku letných prázdnin. Potom navrhovatelia v spolupráci s Kanceláriou pre participáciu na viacerých pracovných stretnutiach rozpracovali svoje nápady do projektových formulárov. Občianske projekty boli predstavené na verejnej prezentácii v budove Kanskej železnice 11. októbra 2018 a týmto dňom sa spustilo verejné hlasovanie. Hlasovacie lístky distribuovala mestská časť do schránok všetkých domácností, rovnako boli k dispozícii na 27 hlasovacích miestach rozmiestnených po celom území Nového Mesta. Hlasovať mohli obyvatelia aj na internete.

Súčasťou rozhodovania býva každý rok verejné zvažovanie predkladateľov projektov, ktorého cieľom je kvalitatívne zhodnotiť prihlásené občianske projekty. To posledné sa uskutočnilo vo štvrtok 18. októbra 2018 na miestnom úrade Bratislava-Nové Mesto.

*Verejné zvažovanie
Snímka Kancelária pre participáciu*

**Participatívny
rozpočet**

Nové Mesto v našich rukách

Ako prebieha verejné zvažovanie?

Bežne býva zvykom, že sa rozhoduje hlasovaním, kde vyhráva väčšina. To je kvantitatívna zložka rozhodovania. Súčasťou rozhodovania participatívneho rozpočtu je však každý rok aj verejné zvažovanie predkladateľov projektov, teda kvalitatívna forma rozhodovania. Tá zohľadňuje argumenty, postoje jednotlivých ľudí, ale žiada od nich, aby venovali mestskej časti aj časť zo svojho voľného času.

Cieľom takéhoto fóra je, aby samotní koordinátori občianskych projektov prostredníctvom deliberácie ohodnotili projekty svojich kolegov počtom bodov.

Program sa dá rozdeliť do dvoch častí. Po viacerých pracovných stretnutiach a verejnej prezentácii sú už účastníci dobre oboznámení so všetkými projektmi. V prvej časti sa snažia dospieť k zhode v kritériách na ich posudzovanie. Každý môže navrhnúť kritérium, ktoré považuje za dôležité. Zobierané návrhy slúžia ako základný vstup do moderovanej diskusie, počas ktorej sa zoskupia do kategórií alebo sa z ďalšej diskusie vylúčia. Výsledkom je zoznam štyroch až šiestich kritérií, podľa ktorých sa v danom roku budú projekty hodnotiť.

Niektoré kritériá sa opakujú každý rok, iné sa objavujú po prvýkrát. V rozhovore členovia skupiny objasňujú svoje návrhy a vysvetľujú nedorozumenia. Vždy sa odohráva veľmi napínavá diskusia o tom, na čo by sa malo myslieť pri využívaní prostriedkov z rozpočtu mestskej časti.

Tento rok sa účastníci napokon zhodli na nasledovných kritériách:

- efektívnosť vynaložených finančných prostriedkov a rozpracovanosť projektu
- veľkosť cieľovej skupiny
- rozvoj komunity, vzťahov a participácie
- udržateľnosť
- originalita
- pridaná hodnota

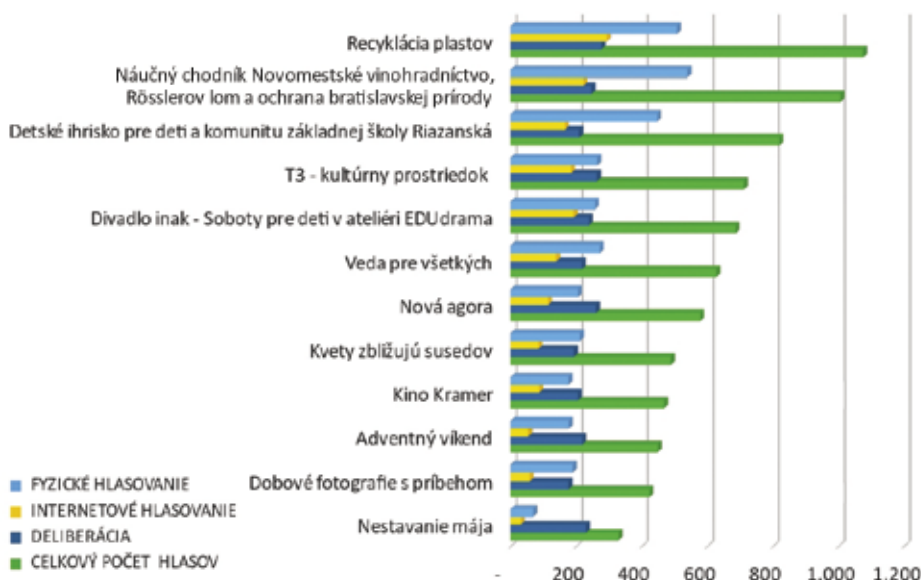
Druhá časť verejného zvažovania bola venovaná samotnému hodnoteniu projektov na základe dohodnutých kritérií. Každý mohol pridelit jeden až päť bodov

všetkým projektom okrem svojho podľa všetkých kritérií. Päť bodov za kritérium predstavuje najlepšie hodnotenie.

Graf výsledkov ukazuje, aké mali ľu-

dia preferencie vo fyzickom hlasovaní, internetovom hlasovaní a verejnom zvažovaní. Zároveň znázorňuje, ako sa tieto zložky rozhodovania odzrkadlili na finálnom výsledku. Verejné zvažovanie malo v konečnom súčte váhu 30 %, on-line hlasovanie 10 % a hlasovanie fyzickými hlasovacími lístkami 60 %.

Výsledky hlasovania o projektoch participačného rozpočtu 2019

Čo nás čaká v najbližších mesiacoch

Správu o výsledkoch a priebehu participatívneho rozpočtu prerokuje na svojom zasadnutí miestne zastupiteľstvo. Prostriedky určené na jednotlivé projekty budú vyčlenené v budúcoročnom rozpočte mestskej časti a s realizáciou sa začne pravdepodobne v marci 2019.

Ďakujeme všetkým Novomešťanom, ktorí sa aktívne zúčastnili hlasovania a tešíme sa na ďalšie stretnutia pri realizácii podporených projektov. Diskusia o našom meste totiž nikdy nekončí.

Peter Vittek a Lukáš Bulko

Študenti diskutovali o spolupráci a tolerancii

Bratislavskí stredoškólači sa stretli v Novej Cvernovke, aby s politikmi a občianskymi aktivistami diskutovali na tému Tolerancia a boj proti extrémizmu. Vyše tristo účastníkov si najskôr pozrelo mini inscenáciu o skutočnej udalosti z Českej republiky z roku 2009 Natálka - projekt proti extrémizmu. Predstavenie opisuje skutočný príbeh dvojročného rómskeho dievčatka, ktoré takmer zomrelo po tom, ako do

domu jej rodičov hodili štyria mladíci molotovove kokteily. Po predstavení sa konala diskusia s tvorcami a hercami, ktorej sa zúčastnilo aj niekoľko politikov a umelcov. Cieľom podujatia bolo propagovať myšlienku spolupráce a tolerancie, ale i motivovať mladých ľudí k zamysleniu, v akej spoločnosti a v akej Európe chcú žiť.

(ts), snímky BSK

Na skusy do zahraničia

Program Erasmus poskytuje príležitosť vysokoškólačom absolvovať časť štúdia v zahraničí. Podobnú možnosť financovanú z prostriedkov EÚ majú v časovo menšom rozsahu aj žiaci stredných škôl v rámci programu Erasmus+.

V poslednom školskom roku sa 29 žiakov štvrtého ročníka Obchodnej akadémie na Račianskej ulici zúčastnilo dvoch dvojročných turnusov zahraničnej odbornej praxe v krajinách Európskej únie. Pobyt v zahraničí je obrovská skúsenosť, ktorá sa nedá ničím nahradiť, zhodujú sa študenti a rovnaký názor zastávajú sprevádzajúci učitelia: „Je to dôležitá nielen z pohľadu odborných kompetencií. Účasť na takýchto aktivitách je novým impulzom, ako porozumieť mladej generácii, ktorú vzdelávame. Pri takejto skúsenosti musia aj učitelia vyjsť zo svojej komfortnej zóny a dokázať sa priblížiť študentom v ich každodennom živote.“

Stanislava Jentnerová,
koordinátorka projektu

O neznámej tvári Jána Smreka

Ak jubileum básnika prinesie návrat k jeho veršom, pripomenutie jeho životných osudov a názorov, je to vítaná príležitosť, ktorú treba využiť čo najlepšie. Súčasných 120 rokov od narodenia Jána Smreka ponúka ešte viac. Je to cenná možnosť doplniť obraz obľúbeného básnika v spoločenskom povedomí o črty, ktoré roky zostávali utajené. Nehovorilo sa o nich, nepísalo, lebo súviseli s jeho neochotou ospevovať pomery, ktoré u nás zavládli po Februári 1948. O svojej „hrôze z politiky“ mohol písať len do šuplíka. Vyďavanie kultúrneho mesačníka Elán mu úradne zastavili ešte na jeseň 1944 (odmietol v ňom odsúdiť SNP). Po oslobodení časopis ešte istý čas vychádzal, no po nástupe komunistického režimu definitívne skončil. Zbierky svojich veršov Smrek takisto nemohol vydávať, ani tie staršie. Od zbierky Studňa, vydananej tesne po voj-

ne, uplynulo trinásť rokov, čo mu nevyšla nijaká nová zbierka. Živil sa básnickými prekladmi a knižkami pre deti. Pevný občiansky postoj prejavil v poslednom tvorivom období jeho života tak širšej verejnosti naddlho zostal neznámy, dlhé roky bol Smrek pre nás jednoducho „len“ milovníkom života a jeho radostí, očareným pôvabmi žien...

Literárny vedec Jozef Čertík sa dnes usiluje dokresliť medzeru v profile Jána Smreka prednáškami a publikovaním faktografie i nezverejnených veršov. V októbrovej prednáške prednesenej na pôde Živeny spomenul okrem iného spojivá básnika s Novým Mestom. Rád vraj sedával po večeroch v krčmíčke na rohu Vajnorskej, kde sa stretával so starými kamarátmi. Spýtali sme sa teda jeho syna, pána Ivana Čieteka, či si na to nespomína bližšie.

„Ale áno, pamätám si, že cez víkendy

som otca často vozil autom pod vechu na Tehelnú, bola v súkromnom byte vinohradníka, navštevovaná len jeho známymi. Kamarátov si už veľa nepamätám, viem, že k nim patrila športový komentátor Mašlonka a niektorí zo starých policajtov, ktorí mali neďaleko pracovisko. Rozprával mi aj o futbalistoch, ktorých tam stretával, veď to bolo na Tehelnom poli... Z mladších rokov mi utkveli vychádzky s otcom po Bratislave. Brával ma najmä tam, kde sa obraz mesta menil novými významnými stavbami...“

Smrekove verše napísané v ťažkých časoch vyšli napokon až v roku 1993 pod názvom Proti noci. A hoci pri slávnostných príležitostiach sa naďalej budú recitovať iné, tie vitálne z obdobia básnikovej mladosti, spomeňme si pri nich, že vydržal a pevne stál aj „proti noci“.

Viera Vojtková

Prácu na počítačoch chcú ovládať aj starší

Počítače sú všade okolo nás a zvládnuť prácu s nimi sa oplatí aj generácii skôr narodennej. V novembri sa v novomestskej knižnici opäť uskutočnili kurzy pre seniorov, na ktorých svoju zručnosť zlepšilo 17 účastníkov. Lektor Marián Butowski prispôbil obsah kurzov užívateľskej úrovni poslucháčov. Zoznámil

ich s funkciami a základným ovládaním PC, naučil ich, ako vyhľadávať informácie na internete a zadávať kľúčové slová či pracovať s mapou a obrázkami. V závere kurzu sa naučili aj založiť si e-mailovú adresu a venovali sa spôsobom internetovej komunikácie.

(jŕ), snímka Marian Butowski

Škola pomalého čítania, písania a premýšľania

100. výročie vzniku Československej republiky si premýšľaví diskutéri pripomenuli na besede v Kabinete pomalosti v Novej Cvernovke. Aký význam mala ČSR v slovenských dejinách, aká bola Prvá republika, ako vznikla a prečo o 20 rokov zanikla? Tieto a mnohé iné otázky položil moderátor besedy Viktor Suchý učiteľovi dejepisu a slovenčiny na Gymnáziu Metodova Róbertovi Beutelhauserovi.

Sympatický hosť objasnil poslucháčom mnohé fakty a bližšie predstavil významné osobnosti pohnutého obdobia na konci 1. svetovej vojny, keď sa rodila myšlienka spoločného štátu Čechov a Slovákov. Nezostalo však len pri vysvetľovaní politickej

situácie alebo prezentácii udalostí. O dôvodoch, prečo sa slovenskí predstavitelia po rozpade Rakúska-Uhorska priklonili k myšlienke spoločného štátu s českým národom, aké boli rozdiely v ekonomickej úrovni oboch republík a do akej miery vítali túto myšlienku samotní Slováci, sa rozpútala živá debata. Samozrejme, nedala sa obísť ani téma Mníchovskej dohody a napokon sa rozhovor zvrhol k udalostiam spojeným s rozpadom Česko-Slovenska a vzniku samostatnej Slovenskej republiky, ktoré si už pamätala väčšina prítomných. Ukázalo sa, že ani po 25 rokoch existencie samostatného štátu nie je jednotlivcov nájsť zhodu v názoroch jednotlivcov.

Róbert Beutelhauser je autorom kníh pre deti a mládež Barbarskí Slovania, Od porážky k porážke, Turci, Habsburgovci a iné pohromy a Za všetko (ne)môže Štúr. Ich prostredníctvom sa snaží vzbudiť u mladej generácie záujem o históriu nenásilnou zábavnou formou. Nabáda študentov, aby sa rozprávali so svojimi rodičmi a starými rodičmi, pretože cez autentické príbehy lepšie pochopia kaž-

dodennú realitu života ľudí v určitom historickom období. „Dnešné deti sa nestretávajú s ideologickým pripomínaním udalostí, ako to prežívali ich rodičia. Veľmi sa o ne nezaujímajú, žijú viac prítomnosťou. Úlohou učiteľa dejepisu je otvoriť

im okno, ukázať súvislosti a nadchnúť ich, aby hľadali ďalšie informácie. Často sa toto pôsobenie učiteľa prejaví až po rokoch. Ak sa však deti naučia kriticky myslieť, budú vedieť reálne vyhodnotiť spoločenské problémy, pôsobenie i pred-

volebné sľuby predstaviteľov politických strán. Je dôležité, aby pochopili, že problémy sa nedajú riešiť buldozérmi,“ povedal pedagóg o spôsobe, akým pristupuje k vyučovaniu dejepisu.

Text a snímka Jana Škutková

Prváčikovia z Riazanskej programovali roboty

To, čo sa starej generácii môže zdať zložité, berú dnešné deti ako samozrejmosť. Veď s počítačmi, smartfónmi či inými technickými vymoženosťami doslova vyrastajú. Ako sa dávajú robotom inštrukcie, na čo slúži programovanie, ale aj techniky a logicky myslieť sa učili školáci zo ZŠ Riazanská 16. októbra na ukážkovej hodine Naprogramuj si svojho robota. Trpezlivo a názorne im to vysvetlil zaniatený študent STU Jakub Šofranko.

Občianske združenie Krúžky v škole, ktoré spolupracuje aj so základnými ško-

lami v Novom Meste, ponúka širokú škálu jazykových, športových, umeleckých, ale aj vedeckých a počítačových krúžkov. Lektormi sú obvykle študenti, občas aj starší ľudia, ktorí majú čas a chuť odovzdať deťom niečo zo svojich vedomostí. „V Bratislave sa do našich krúžkov zapája približne 1 500 detí a venuje sa im 70 lektorov,“ hovorí riaditeľka združenia Natália Krištofiaková. „Obsah a metodiku krúžkovej činnosti čiastočne preberáme z Česka na základe licencií, ale tvoríme aj vlastný nový obsah. Deťom sa mimo-

riadne páči napríklad krúžok, na ktorom robia vedecké pokusy. Lektor vyplní elektronickú triednu knihu, ku ktorej majú prístup aj rodičia a potom môžu deti ďalej vzdelávať. Mnohí študenti učiteľských smerov zase na takejto brigáde získavajú cenné pedagogické skúsenosti,“ dodala.

Text a snímka Jana Škutková

S vetrom opreteký

Prázdniny a horúce leto sú, žiaľ, ne návratne za nami, ale aj farebná jeseň má čosi do seba! Veselé popoludnie s oblohou plnou lietajúcich šarkanov si novomestské deti užili na Kuchajde 13. októbra. Víťazný šarkan rekordman vyletel do neuveriteľnej výšky 750 metrov a odmenu si vyslúžilo aj niekoľko krásnych vlastnoručne vyrobených dielok. Zábavný program plný súťaží sa páčil malým aj veľkým návštevníkom.

(jš), snímka Ján Borčín

Park zažiaril vo svetle lampiónov

V tretiu októbrovú sobotu sa v Jame stretla viac než tisícka malých aj veľkých návštevníkov, ktorých pritiahla romantická atmosféra lampiónového sprievodu.

du. Kým sa nezotmel, deti sa zabavili pri vystúpení šaša, s radosťou si rozobrali svietiace balóniky, ale predviedli aj svoje nádherné, vlastnoručne vyrobené lampióny. Porotu zaujali najmä originálne výtvy v podobe sovy a medúzy, no pochvalu si zaslúžila každá spoločná tvorivá práca rodičov a detí, prípadne starých rodičov a vnúčat. Za svitu mesiaca prešiel dlhý sprievod po bežeckom ovále okolo parku a blikajúce lampióny osvetlili účastníkom cestičku.

(jš), snímky Jana Plevová

Na školské dvory sa zlietli strašidlá a bosorky

Čarodejnice, strašidlá, čerti, ale aj netopiere, hady či všakovaké iné potvory ovládli novomestské školy na prelome októbra a novembra. Aby im bolo veselšie, na cestu a pri zábave im bezzubými úsmevmi žiarili vyrezávané tekvičky.

V materskej škole aj v škole na Koli-be sa na „tekvicovej slávnosti“ stretáva celá rodina. Rodičia s deťmi vyrezávali na dvore roztomilé prírodné dielka, potom si pri nich zaspievali a zarecitovali. Školáci pripravili svetlonosy doma, na súťaž ich priniesli hotové. Vari ani netreba hovoriť, že učiteľská porota vyberala najkrajšiu tekvičku veľmi ťažko. Tunajšie panie kuchárky potešili malých aj veľkých hladošov hotdogmi a šálkou teplého čaju. Večer si ešte strašidlá stihli zatancovať na školskej diskotéke.

Sprievod detí zo školy Za kasárňou ulicami mestskej časti prekázil tohto roku dážď. No ani ten nepokazil radosť detí z tvorivého popoludnia. Porozprávali sa o dávnych jesenných tradíciách, pripomenuli si staré recepty a ochutnali dobroty od mamičiek. V strašidelných kostýmoch pobehali po školských chodbách a na záver vyhodnotili v telocvični najlepšie masky. Súťaž o najkrajšiu tekvicu zorganizovali aj v škole na Odborárskej. „Mladším žiakom pomáhali rodičia, mali snáď ešte väčšiu radosť ako deti,“ povedala s úsmevom riaditeľka školy Ľubica Daneková.

(jš), snímky Jana Škutková,
Olga Kutková, Jana Plevová,
Ľubica Daneková

Zážitkové putovanie po okolitých viniciach

V posledný októbrový víkend sa uskutočnil prvý ročník podujatia Po bratislavských vínnych pivniciach. Jeho cieľom bolo oživiť staré vinohradnícke tradície v mestských častiach Bratislavy, kde sa dosiaľ dorába víno, podporiť vinárov a vinohradníkov a napomôcť ich propagácii. Zorganizovalo ho OZ Slovenské vínne cesty v spolupráci s BSK, mestský-

mi časťami Devín, Nové Mesto, Rača a Vajnory, ako aj samotnými pestovateľmi a výrobcami. V Novom Meste otvorili záujemcom svoje pivnice bratia Čičkovci, otec a syn Vladárovci a Poľnohospodárske družstvo Bratislava-Vinohrady.

Návštevníci mali jedinečnú príležitosť degustovať vynikajúce prešporské vína od 27 lokálnych producentov a navštíviť

ich na miestach, kam by sa ináč nedostali. Dozvedeli sa veľa nových zaujímavých vecí o výrobe vína, pobavilo ich rozprávanie príbehov a zážitkov.

Počas potuliek po pivniciach sa mohli stretnúť s autorom publikácie o vinohradníctve „Vino v prameňoch“ Štefanom Hrivňákom a nechať si zaujímavú knižku podpísať autorom. (jš)

Prezentácia grafickej tvorby Cvernovkárov

Organizácia Artattack zorganizovala v priestoroch Novej Cvernovky výstavu grafických prác a tradičných tlačových techník pod názvom GRAFIX. Počas novembrových víkendov sa mohli návštevníci zoznámiť s tvorbou štyroch umeleckých subjektov, ktoré nanovo ožívujú staré tlačové techniky.

Členovia ateliéru Pressink si do svojho štúdia zadovážili stroj, ktorý má takmer 100 rokov a rozvíjajú na ňom tlačiarenskú techniku letterpress, na Slovensku

známu pod pojmom kníhtlač. Značka Risomat prezentuje práce slovenských ilustrátorov. Ich grafiky sú známe najmä cez združenie Čierne diery, ktoré mapuje zabudnuté miesta a technické pamiatky na našom území. Sú vytlačené cez risograf, stroj, ktorý sa k nám privážal najmä v 90-tych rokoch minulého storočia, dnes už ich však funguje len pár. Saturejka je študentka VŠVU, ktorá tvorí prostredníctvom pracovného linorezu. Svoje grafiky umiestňuje aj v uliciach Bratislavy, kde fungujú ako streetart. Grafický dizajnér

Martin Malina zvolil na svoju prezentáciu linorez aj drevorez. Inšpiráciu nachádza aj v gréckej mytológii, ktorú spája s moderným človekom.

Tlačou na risografe, letterpresse či cez linoryt vznikajú menšie nezrovnalosti, čím je každý finálny produkt originálny. V súčasnej digitálnej dobe sa práve pre tento výnimočný efekt stali opäť vyhľadávanými. Umeľci pripravili pre návštevníkov aj artefakty z ich ateliérov, ktoré približujú samotný proces tlače.

(jš), snímky Nová Cvernovka

Vianočné trhy a čertovská párty v Poluse

Tematicky pestré decembrové aktivity v Poluse spríjemnia predvianočné dni každému členovi rodiny. Príďte si ukrojiť zo sviatočnej atmosféry!

Vianočné trhy

Trhy plné vianočných motívov potešia v Poluse svojou širokou ponukou ozdôb a drobných radostí a sladkostí. Tento rok si pre vás predajcovia pripravili všetko od obliečok až po oblečenie z materiálov od výmyslu sveta – hodvábu, ľanu, bavlny či ovčej vlny. Samozrejme, nie je to len o materiáloch, ale aj o krásnych vzoroch. V jednom stánku nájdete teplučké ponožky s originálnymi ľudovými vzormi, v inom zase živé batikové oblečenie.

Okrem textílií budú v rôznych stánkoch aj keramické výrobky, výrobky z dreva, šperky či rôzne dekoratívne výrobky. Na Vianočných trhoch si budete môcť zakúpiť sviatočné dekorácie od výmyslu sveta – vence, svietniky, ozdoby na stromček a viac. Snáď ani netreba dodávať, že väčšina výrobkov, ktoré nájdete na Vianočných trhoch v Polus City Center, bola vyrábaná ručne a s láskou. V príjemnom prostredí nákupného centra si ich môžete vychutnať do sýtosti. Nájdete ich na

prvom poschodí na Madison Avenue až do **23. decembra, každý deň od 10. do 20. h.**

Privítanie mikulášskej návštevy

Už v stredu popoludní, **6. decembra od 15. do 19. h.**, zavíť do Polusu vzácna návšteva Mikuláš a, samozrejme, nepríde s prázdnyimi rukami. Pre všetky deti má prichystané darčeky a množstvo sladkých prekvapení. Spoločnosť mu budú robiť čertíci so svojou čertovskou akadémiou. V tomto programe sa deti môžu tešiť na pekelnú váhu, ktorá preverí všetky ich čertovinky, chýbať nebudú ani pekelné hádanky a pekelné dobroty z čertovskej dielničky. Priamo v hlavnej rotunde Polusu budú na vás čakať čertíci so všetkými svojimi atrakciami. Srdečne vítaní sú veľkí aj malí.

Zastavte sa v predvianočnom čase v Poluse, nechajte zhon pred dverami a uvidíte, že Vianoce sú ešte farebnejšie a voňavejšie, ako ste si mysleli.

www.polus.sk

Čo rozprával 99-ročný pamätník rokov, o ktorých zväčša už len čítame

Radi prinášame v našom Hlase spomienky pamätníkov. Ak im pamäť i po rokoch dobre slúži, neraz sa od nich dozvieme o nedávnej minulosti aj také podrobnosti, o akých sa človek zatiaľ nedočíta nikde. Čulý Novomešťan pán Jozef Vojtech k nim nepochybne patrí, navyše, rozpráva rád, únavu akoby ani nepoznal...

Po maturite na gymnáziu v Malackách odišiel do Spišskej Kapituly, po prvej svetovej vojne to bolo jediné miesto, kde sa vtedy budúci učiteľ mohol vyučiť za organistu. Mnohí učelia na slovenskom vidieku zastávali kedysi aj túto funkciu. „Popri naturáliách spočívajúcich v bývaní s kúskom poľa si privyrábali najmä na pohreboch, takže lepšie sa darilo tým, ktorí pôsobili vo väčších obciach,“ spomína s úsmevom pán Vojtech. Jeho prvým

Ako vojaci učiteľa „presmerovali“

Keď Jozef Vojtech po čase narukoval, bol už „definitívnym“ učiteľom v Zohore. A dlho nerozumel tomu, prečo ho ako vojaka hneď poslali do dôstojníckej školy a vyškolili na výstavbu bunkrov a opevnení. Až oveľa neskôr sa dočítal, že v tých časoch už citeľne chýbali slovenskí dôstojníci – lebo aj to boli dovtedy prevažne Česi, ktorí museli zo Slovenska po jeho osamostatnení odísť. Preto si ho na vojne po dvoch rokoch povinnej služby podržali aj naďalej. Súhlasil, lebo finančne to bolo pre mladého človeka výhodné.

„Mojou prvou prácou bol veľký bunker pod záhradou Grasalkovičovho paláca, ktorý sa budoval pre prezidenta Tisa. Potom sme stavali Čatlošovu vilu na Železnej studničke pre ministra Čatloša. Velil som tam tzv. pomocnej rote, ktorá robila, čo práve bolo potrebné, napríklad zemné práce pri výstavbe. Pamätám sa, že v nej pracovalo veľké množstvo Cigánov... Režimom ohrození boli len tí kočovní.“

Päť rokov tak Jozef Vojtech prežil u vojakov. Po návrate do civilu vyučoval v škole na bratislavskej Kolibe, vtedy sa zoznámil s manželkou, tiež učiteľkou. Vzali sa v roku 1946. Ich prvotné sny, že budú spoločne

pôsobiť niekde na vidieckej škole, kde sa Jozef tradične uplatní aj ako organista, padli. Nové poriadky, ktoré prišli po vojne, zmenili život aj im.

Kuchajda v roku 1943, začiatok vojenského výcviku v škole dôstojníkov v zálohe

Plánoval som dvojročnicu

„Po nástupe komunistov k moci vyhodili z roboty všetkých politicky nepohodlných pracovníkov aj na ministerstve školstva. Strana vytýčila dvojročný plán zmien v štáte, známu dvojročnicu, no na tomto ministerstve ju po čistkách nemal kto plánovať. Navyše, prišli prázdniny, učiteľky sa starali o deti, bol som jediný muž, ktorého riaditeľ mojej školy mohol dať poverenictvu k dispozícii. Tak sa stalo, že som v oblasti školstva u nás plánoval dvojročnicu. Nezabudol som, prirodzene,

Trieda v trojjazyčnej škole na sídlisku Dynamitka

učiteľským pôsobiskom bola Sološnica. Aj tam sa dostal len s ťažkosťami, vďaka pomoci svojho otca, učiteľa trojjazyčnej školy v Dynamitke, kam chodili deti tamojších robotníkov. Pre Slováka bolo v novej republike dosť obťažné získať učiteľské miesto, lebo ich ponúkali predovšetkým Čechom prichádzajúcim na Slovensko.

Vysielanie v školskom rozhlasе (Dynamitka v roku 1941)

ani na výstavbu a potešili ma možnosti, ktoré sa mi popritom otvorili. Pracoval som teda na našom povereníctve školstva i naďalej, popri zamestnaní som si spravil strednú stavebnú školu a odvtedy som štyridsať rokov robil okolo výstavby, najmä v telovýchove. Telovýchova bola po štyridsiatom ôsmom roku riadená osobitným zákonom, ktorý jej zabezpečoval výnimočné postavenie, dostala niečo ako osobitné ministerstvo. Keď sa zákon schvaľoval, bol som v Prahe, v parlamente, prvý raz v živote som vtedy letel lietadlom. Rozdrobená telovýchova sa vtedy sústredila pod Štátny výbor pre telesnú výchovu a šport (na Slovensku to bol Slovenský výbor), odkiaľ bola centrálne financovaná. U nás ho riadil povereník určený vládou dr. Viktory.“

Začala sa meniť rozrytá Kuchajda

„Stavali sme napríklad cyklistický štadión (áno, ten, ktorý sa nedávno likvidoval), pôvodne tam bolo futbalové ihrisko nemeckého klubu. Po dokončení býval hojne navštevovaný, trénovali na ňom aj Taliani a Rakúšania. Potom skokanský mostík na Kolibe, ten sa využíval vďaka špeciálnym kefovým povrchom nielen v zime.

Neskôr prišla na rad Kuchajda. V tom čase to bolo obrovské vojenské cvičisko plné zákopov – od Novej doby až po Trnávku. Železnica, stanica, jazero, nič z toho tam ešte nebolo. Ako k zmene došlo? Po prvej celoštátnej Spartakiáde v Prahe prišiel z najvyšších stranických miest príkaz postaviť spartakiádny štadión aj v Bratislave na Pasienkoch... Lekári navrhovali Mlynskú dolinu, vrchnosť však určila Kuchajdu, miesto vtedy hádam najhoršie na cvičenie kvôli blízkemu priemyselnému areálu. Veľa sme debatovali s povereníkom dr. Viktorym o náplni štadióna. Zhodli sme sa na tom, že ak má mať jeho výstavba zmysel, musí slúžiť aj futbalu a iným športom (atletiku sme napr. umiestnili mimo oválu). A tak sme rozrytý terén dlho vyrovnávali, vozila sa tam zemina zo všetkých výkopov, zatravnili sme ju... No stále nebolo toho, kto by bol ochotný prevziať na seba prevádzku štadióna. Z toho dôvodu som šiel do Slovnaftu, lebo telovýchovné kluby boli vtedy pri výrobných závodoch. Vedenie bolo spočiatku neochotné, až neskôr sa podarilo zlomiť ich, takže štadión patril Interu. Tribúny si napokon postavili už sami. My sme o kus ďalej stavali športovú halu, kolkáreň, priestory ústredia a iné. Jazero vzniklo až neskôr, meria 500 m, aby dĺžkou vyhovovalo vodákovi. Chceli sme

ho predĺžiť až po Trnavskú, ale nebolo to možné, viedli tadiaľ vraj diaľkové káble do Moskvy a tie boli vtedy nedotknuteľné...

Stavali sme po celej krajine. Najväčšiu robotu s prípravami sme mali, keď sa Slovensko chystalo na majstrovstvá sveta v lyžovaní vo Vysokých Tatrách – nové mostíky, hotel FIS, veľa sa tam vtedy postavilo. Našťastie, nejaký čas pred tým prepustili z väzenia profesora Kramára, architekta, ktorý nám s tým potom veľmi pomohol.“

Vrcholová stanica sedačkovej lanovky na Chopku

Hala na Pasienkoch si vynútila spoluprácu

Spýtali sme sa pána Vojtecha: Sledujete výstavbu nášho futbalového štadióna?

Sledujem, prirodzene. No nepáči sa mi, že také veľké stavby vlastní dnes u nás súkromníci, nie športové kluby ako kedysi. A pri ich výstavbe hľadajú i na vlastné záujmy. Či nie je priveľký? Bratislava sa veľmi rozrástla, musíme dúfať, že tam ľudia budú chodiť. V televízii vidíme, že v zahraničí sú plné aj veľké štadióny. Záleží na tom, ako sa hrá...

Vy osobne, pán Vojtech, akým športom ste sa ako mladší venovali?

Hádám všetkým, ktorým som sa mohol. Lyžoval som, turistike som sa venoval, ba aj horolezectvu, patrili nám vtedy všetky horské chaty... Rok som bol aj chatárom na Rysoch...

Pri organizovaní výstavby ste nepochybne spolupracovali s architektmi...

Áno, radili sme sa pri každom diele. Architekti radi brali špeciálne zákazky pre telovýchovu, lebo to bolo konečne niečo iné než vtedajšia hromadná bytová výstavba. Potrebovali sme napríklad športovú halu pre 2 000 divákov na Pasienkoch. Architekt Jozef Chovanec dostal od mesta úlohu navrhnuť ju. Po prvom návrhu sa ale ukázalo, že odvádzal z tribún by na hraciu plochu alebo dobre vidieť. Kamil Gross, autor koncepcie športovísk na Tehelnom poli, ktorý pracoval na mestskom úrade,

mi vravel: Vráťte mu to! No akože, veď by mi bol prepadol limit! Slovom, ukázalo sa nevyhnutné návrh prepracovať. Vtedy som s architektom Chovancom úzko spolupracoval, bol to priateľský človek. Na novú koncepciu som mu pomáhal zohnať laná na lanovú konštrukciu stavby, eloxované plechy... Pri mojej práci som často stál pred problémom, odkiaľ vziať alebo ako vyrobiť niečo, čo sme u nás v tých časoch ešte nemali. Trebárs lisované plastové sedadlá na tribúny, dovtedy nepoužívané. Mal som k dispozícii auto, nuž, mohol som cestovať po Slovensku.

Nový koníček

Zaujímá nás ešte vaša životospráva, pán Vojtech. Ako to, že ste sa dožili takého krásneho veku bez vážnejších chorôb, ktoré by vás trápili? Ako sa stravujete?

Zaujímavé, že nemávam hlad. Jem len preto, lebo viem, že niečo jesť musím. Ale inak jem všetko. Mäso príliš neobľubujem, mám rád polievky a omáčky, bez polievky sa mi obed ani neráta.

Ale iste sa dosť pohybujete, však? Pri dome máte záhradku s ovocnými stromami, na stole leží kniha o ošetrovaní drevín... Staráte sa o ne sám?

Sám. Pravda, teraz sa nemôžem dosť dobre pohybovať, čakám, pokým sa mi zahojí zlomená noha. Ale v mojom veku to už ide akosi pomalšie. Tak sa teraz viac zaoberám novým koníčkom – zostavujem rodokmeň. Je to zaujímavé. Jeden môj pradedo bol Čech, ďalší predkovia Nemci, jedna Habánka... Keď som bol chlapec, vraveli mi, že mám medzi predkami aj básnika Jána Hollého. Rodina mi pomáha s badaním po predkoch. Našťastie, už sa pri tom dá využívať internet, jeho prostredníctvom je možné hrabať sa v archívoch, netreba po nich putovať.

Pripravila Viera Vojtková
Snímky archív J. V. a Jana Škutková

Sedem NAJ v životoch herečky, speváčky a hudobníka

Ktorých sedem vecí v živote človeka možno považovať za tie najdôležitejšie a najkrajšie? Túto napohľad jednoduchú otázku položila Jana Hubinská 7. novembra v Stredisku kultúry na Vajnorskej svojim hosťom Adriene Bartošovej a Gabrielovi Jonášovi. Zaujímavý a úprimný rozhovor, ktorý sa po nej rozvinul, nechal divákov nahliadnuť do súkromia všetkých troch umelcov.

Aj keď ťažiskom práce hostiteľky je herectvo, šansóny Edith Piaf interpretovala s istotou a šarmom, ktorý nenechal nikoho na pochybách, že má k hudbe veľmi blízko. Netreba dodávať, že obaja hostia patria k popredným osobnostiam našej džezovej scény, a preto bol hudobný program nie doplnením, ale prinajmenšom rovnocennou súčasťou rozhovoru.

A ktoré sú tie najvzácnejšie momenty v životoch protagonistov? Zhodli sa, že v prvom rade k nim patrí láska v jej najrôznejších podobách. Všetci ju popri osobných vzťahoch pociťujú aj k svojej práci. Druhým najdôležitejším momentom je pre obe umelkyne materstvo, ktoré označili za zázrak v živote človeka.

Spomínali na vlastné láskyplné detstvo a potom krásne roky, keď vychovávali svoje dnes už dospelé dcéry. Veľký význam pripísali prírode, prechádzkam i únikom do ticha a súkromia, ale aj naopak, adrenalínovým športom. „*Nachádzam v prírode obrazy aj symfónie*“, opísala svoje pocity Adriana, „*na rozdiel od Janky ma nelákajú výšky, skoky či lietanie*“. K ďalším svojim NAJ zaradili snívanie. Dámy prezradili čosi o svojich cestovateľských túžbach a krajinách, ktoré ich lákajú. Na pôsobenie s najväčšími

džezovými hudobníkmi v USA si zase zaspomínal Gabriel Jonáš: „*Treba mať otvorené uši a otvorené srdce, potom to v hudbe i v živote vychádza*.“ Umenie, priateľstvo, ale aj morálne hodnoty, ktoré ctia a snažia sa podľa nich žiť, doplnili NAJ sedmičku. No keď už bol stanovený počet naplnený, rozpomenuli sa, že v živote je rovnako dôležitý zmysel pre humor. Zhodli sa, že bez smiechu by bol život ťažký a aj keď ich napadol ako posledný a dodatočný, nie je o nič menej dôležitý.

Text a snímky Jana Škutková

Báseň v čase – čas v básni

Veľkému slovenskému básnikovi Milanovi Rúfusovi venoval Juraj Sarvaš novembrový Poetický večer pri sviečkach. Spomínanie pri príležitosti nedeľných

90. rokov básnika bolo nanajvýš osobné, veď obaja umelci sa dlhé roky priatelili. Milan Rúfus mal k hercom veľmi blízko, odráža sa to v básni venovanej Gustávovi Valachovi. No pre divadlo preložil aj niekoľko dramatických textov, či už to bol Peer Gynt od Henrika Ibsena, alebo Strakonický dudák od Josefa Kajetána Tyla.

Literárno-hudobná kompozícia pripomenula tvorbu a hlboké filozofické myšlienky významného národného umelca. „Celým jeho dielom sa tiahla myšlienka lásky. Lásky k žene, k rodnej zemi, k prozreteľnosti... Prežil krásne i ťažké chvíle, no stretnúť sa s ním bol vždy sviatok,“ povedal Juraj Sarvaš. V posledných rokoch života básnik chorľavel. Zomrel len tri dni potom, ako zaň jeho manželka prevzala z rúk prezidenta vyznamenanie Pribinových kríž. Prial si zomrieť v lete, krásnu báseň o tom napísal už celkom mladý a publikoval ju vo svojej debutovej

zbierke Až dozrieme. Nesplnilo sa mu to, zomrel v januári 2009 a povedané jeho vlastnými slovami „bol prítiažký sneh...“

Recitáciu Juraja Sarvaša a poslucháčky Fakulty dramatických umení v Banskej Bystrici Terezy Šustekovej doplnila gitaristka a speváčka Eva Golovková niekoľkými zhudobnenými básňami.

Text a snímky Jana Škutková

Koho potešíme darčekom?

Áká je vaša predstava o peknom zimnom večere? Ak sa do nej zmestí voňavý čaj, teplá deka a predovšetkým zaujímavá kniha, nechajte sa inšpirovať. V redakcii sa nám zišlo zopár titulov, ktorými vás radi obdarujeme. Stačí, ak napíšete, aká kniha vás v tomto roku najviac zaujala. Odpoveď pošlite na adresu hlas@banm.sk a doplňte, čo z našej ponuky by vás potešilo.

Deťom od 3 do 7 rokov je určená knižka **Cukrové topánky**, ktorú napísala aj ilustrovala mladá autorka Adela Režná. Maškrtný Cyril sa pri svojich dobrodružstvách naučí, že sladkosti sa majú jesť s mierou a malí čitatelia veselým a nenásilným spôsobom objavia cestu k zdravému životnému štýlu.

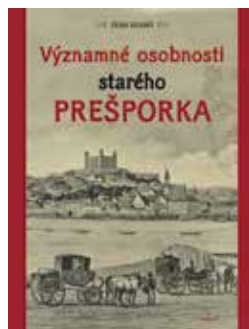
Za román **Scenár** získala spisovateľka a filozofka Etela Farkašová tohtoročnú cenu Anasoft litera. Hovorí o starnutí nielen ako individuálnom psychickom probléme, ale vzhľadom na opojenie dnešnej spoločnosti ideálmi mladosti aj ako o probléme sociálnom. Do rodinného príbehu starších manželov sú zakomponované filozofické otázky, či človek môže pochopiť „logiku“ svojho životného príbehu, vzťahy medzi jeho rôznymi časťami a tým usmerniť jeho utváranie. Knihu zdobia ilustrácie Květy Fulierovej.

Ďalšia knižka z našej ponuky poteší milovníkov pekných veršov. Básnik Erik Ondrejička podľa viacerých odborníkov rehabilitoval tradičné prednosti slovenskej poézie – rytmus a rým. Stavia na tvorivej slobode, básnických emóciách a modernej obrazotvornosti, dotýka sa základných existenciálnych otázok. Do dvojazyčnej zbierky **Krajina diamantov/Land of Diamonds** zaradil básne o tvorbe, básne s presahom do zenu aj kresťanskej mystiky, ale aj 7 haiku. Knižku ilustroval výtvarník Karol Felix, o preklad básní do anglického jazyka sa postaral John Minahane.

Precitnúť je názov tretej zbierky poézie mladého slovenského básnika Martina Chudíka. Obsahuje ľúbostnú lyriku, ale autor sa nevyhýba ani vážnym témam. Knihu ilustroval vlastnými originálnymi fotografiami. Básnik sa prezentuje zvládnutým sonetovým vencom, ktorý je často pokladaný za formálne najdokonalejšiu formu viazaného verša. Tým sa priradil k autorom, akými boli a sú Rudolf Dobiáš, Jozef Urban alebo Miroslav Mališ.

Posledný knižný darček prináša pohľad na život obyvateľov nášho multikultúrneho mesta v minulých storočiach. Ivan Szabó predstavuje v publikácii **Významné osobnosti starého Prešporka** osudy vedcov, umelcov, učencov i panovníkov narodených do roku 1800. Niektorých nám dnes pripomínajú mená ulíc a významných budov, stopy po iných už dávno zavial čas a je zaujímavé pripomenúť si ich.

V Stredisku kultúry máme Osvetové pracovníčky roka

Bratislavský samosprávny kraj v spolupráci s Malokarpatským osvetovým strediskom v Modre každoročne oceňuje najlepších kultúrnych a osvetových pracovníkov v kraji. Robí tak pri príležitosti Dňa osvetových pracovníkov, ktorým je 26. október, aby im poďakoval za náročnú prácu venovanú rozvoju kultúry a záujmov-umeleckej činnosti. Ocenenie Osvetový pracovník roka si tentokrát prevzali aj riaditeľka novomestského Strediska kultúry na Vajnorskej ulici Mária Pričinská a jej zástupkyňa Monika Luknárová. Obe sa práci vo sfére kultúry venujú dlhé roky, pričom nemalá časť ich profesionálneho pôsobenia je zviazaná s našou mestskou časťou. Aj vďaka nim odchádzame z Vajnorskej 21 plní dojemov zo stretnutí s hviezdami populárnej hudby, hercami, spisovateľmi či inými známymi osobnosťami a navštevujeme obľúbené podujatia pre malých aj veľkých.

K oceneniu našim kolegyniam srdečne gratulujeme!
(JŠ), snímka archív MKS

Komunitné centrum na Ovručskej 5 pozýva

8. 12. od 9.30 do 12. h

Vianočné kreatívne dopoludnie – workshop pre deti

S deťmi budeme vyrábať vianočné stromčeky a iné predmety.

Výstava ručných výrobkov seniorov

Možnosť prezentovať ručne robené výrobky, potrebná registrácia na tel. číslo 0907 977 211.

Viac informácií o programe v decembri nájdete na facebookovej stránke Komunitné centrum Bratislava - Nové Mesto, tel. číslo 0907 977 211, e-mailovej adrese komunitne@banm.sk alebo webstránke kc.banm.sk

Pozývame

STREDISKO KULTÚRY BRATISLAVA- NOVÉ MESTO VAJNORSKÁ 21

tel.: 02/44 37 37 60

info@skvajnorska.sk, www.skvajnorska.sk
nájdete nás aj na FB:

<https://www.facebook.com/strediskokulturybanm>

PODUJATIA PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ

1. 12. 2018, sobota 13. h

3D EXPO – najväčšia výstava 3D technológií na Slovensku. Čakajú na vás prednášky, praktické ukážky 3D tlače, 3D skenovanie, modelovanie, herná zóna a mnoho ďalšieho

31. 12. 2018, pondelok 20. h

SILVESTER s HS Party time – posledný večer v roku plný živej hudby a tanca

HUDBOBNO-TANEČNÉ PROGRAMY

Tradičné ČAJE O PIAŤEJ o 17. h

2. 12. 2018 **HS COLOR**

8. 12. 2018 **HS M-CLUB**
(Mikulášsky čaj o piatej)

15. 12. 2018 **HS CHARLIE BAND**
(Vianočný čaj o piatej)

26. 12. 2018 **HS SATURN**
(Štefánsky čaj o piatej)

KLUBOVÉ PODUJATIA

Každý pondelok, 18. h

Sahadža joga – začiatčníci, vstup voľný

6. 12. 2018, štvrtok 16. h

Klub Patchwork – stretnutie klubu ručných prác

12. 12. 2018, streda 16. h

Klub priateľov opery

14. 12. 2018, piatok 14. h

Informačné centrum zdravia –
pre záujemcov o zdravý výživu

VÝSTAVY

27. 11. – 19. 12. 2018

Patchwork – výstava originálnych prác z tvorby členiek klubu ručných prác

Návštevný čas výstav: pondelok – piatok

14. h – 18. h, v sobotu a nedeľu v rámci podujatí

VÝMENNÉ STRETNUTIA ZBERATEĽOV (VSZ)

8. 12. 2018, sobota od 8. h – 12. h.

Medzinárodné VSZ mincí, pohľadníc, bankoviek, odznakov, filatélie, plagátov, kníh, gramoplastní a pod.

15. 12. 2018, sobota od 8. h – 12. h.

VSZ elektro, domácich, rybárskych a foto potrieb, hudobných nástrojov, železničných, automobilových, leteckých modelov a pod.

Predpredaj vstupeniek:

streda 16. h – 19. h a jednu hodinu pred podujatím
v SK BNM Vajnorská 21, tel.: **02/44373763**.

Zmena programu vyhradená.

Blížišie informácie na tel. č.:
02/44 37 37 60

DOM KULTÚRY KRAMÁRE

Stromová 18

tel.: 02/54 77 11 48

dkkramare@chello.sk

www.skvajnorska.sk

PODUJATIA PRE ŠIROKÚ VEREJNOSŤ

17. 12. 2018, pondelok 19. h

Poetický večer s Jurajom Sarvašom a jeho hosťami – literárno-hudobná kompozícia s vianočnou tematikou „Čaro Vianoc“

KLUBOVÉ PODUJATIA

5. a 12. 12. 2018, streda 16. h

Klub Venuša – klubové stretnutie Ligy proti rakovine

VÝSTAVY

Október 2018 až január 2019

Čiernobiely svet Anny Jelínkovej – autorská výstava fotografií, ktoré zachytili krásy každodenného života počas autorkiných potuliek prírodou

Predaj vstupeniek:

pondelok, utorok, od 16. h do 19. h

ROBERT KŘEŠTAN
&
DRUHÁ TRÁVA

4.12.2018 19.00

Peter
NAGY

VIANOČNÉ
PIANKO
TOUR 2018

11.12.2018 19. h

www.piankotour.sk

Jozef Banáš
Na kus reči

pravidelný program sprevádzaný humorom,
hudbou, spevom a posedením pri vínu

HOST
Juraj Šebo
spisovateľ, rozprávač a zabávač

Hudobný hosť:
tak trochu aj JOZEF BANÁŠ

5.12.2018 19. h

BIGBEATOVÉ VIANOCE

PAVOL HAMMEL a PRÚDY
SYNKOPY 61 /CZ/
THE BUTTONS

Moderuje Juraj Šebo

18.12.2018 19. h

Predpredaj: SK Vajnorská 21- streda 16. - 19. h, 1 hod. pred podujatím a v sieti ticketportal.sk www.skvajnorska.sk, info@skvajnorska.sk dalito.sk PayPo.sk